

אמזנת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון ההילולא ♦ ד טבת

פ' מקץ ♦ שבת חנוכה ה'תשפ"ו

והדליקו נרות בחצרות קדש

הילולא קדישא

אדונינו מורינו ורבינו

מרן הגה"ק יצחק צבי משה זי"ע

בן רבינו אביגדור זי"ע

ד' טבת

תוכן הגליון

♦ דברי אלוקים חיים

מרן רבינו זי"ע

עמ' ב

דברות קודש

מרן רבינו שליט"א

עמ' ג

נעימות חיים

עמ' ד

מטמון במחנה

עמ' ה

פניני חיים

עמ' ו

הליכות חיים

עמ' ו

רמזי חיים

עמ' ז

עובדות חיים

עמ' ז

דברי אלוקים חיים

מרת רבינו הגה"ק זי"ע"א

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם וגו'

פירוש רש"י מפני שתלה יוסף בשר המשקים וזכרו הוזקק להיות עוד שני שנים אסור, שנאמר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים, ולא בטח אל המצרים הקרואים רהב, והקשו בספרים הק' שזו סתירה מיניה וביה שאם היה לו ביטחון בה' איך אמר שנענש, שתלה בשר המשקים, והרבה תירוצים נאמרו בזה.

ונראה לי לבאר בדרך אפשר דיש באדם גם זמנים שיש לו מזל-טוב ולא יוכל שום דבר להזיק לו, וידוע הסיפור מהבעש"ט על עגלון שכל יום ענה לו אחרת פעם שטוב לו ופעם שלא טוב והבעש"ט פירש בזה מאמר חז"ל שאמרו שאדם נידון בכל יום

ואף שנידון רק בראש השנה, מ"מ נידון בכל יום איך יקבל את הגזירה. וחז"ל אמרו במסכת מגילה (דף ט"ז) על הפסוק כי נפל תיפול לפניו שאמרו להמן חכמיו, ודרש ר' יהודה בר אילעי שאמרו לו להמן, אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים כשהן יורדין, יורדין עד עפר, וכשהן עולין, עולין עד הכוכבים כלומר שיש מצב בישראל או שהם כעפר או ככוכבים כלומר שיש באדם מצב וזמן שמזלו גובר לטובה או ח"ו להיפך, וזה יכול להיות גם אצל כל אחד מעם ישראל, ולכן אפשר לומר שזה היה אצל יוסף הצדיק שעד שבע עשרה שנה מזלו גבר עליו ואביו אוהבו מכל בניו, ולכן אז לא הזיק לו שום דבר משום שהיה משול לכוכבים שהם

עומדים למעלה, אבל מאז שנפל ביד אחיו מזלו ירד שהיה עד לעפר ולא הואיל שום דבר וגם שהוא התחנן לאחיו שיניחו לו לחזור לאביו לא הואיל וגם כתוב במדרש שהמדינים עברו בדרכם למצרים על קבר רחל אמו, ויוסף השתטח בתפלה ותחנונים על קברה ולא הועיל כלום, ולכן נמכר לשר הטבחים עד שהכניסו לבית הסוהר, ע"י אשת פוטיפר שהעלילה עליו.

אבל מכאן שפתר את החלום של שר המשקים ראה יוסף שהתחיל מזלו לעלות וכן היה באמת שאח"כ כשסיפר לו שר המשקים לפרעה מיוסף תכף שלח פרעה לקרוא ליוסף שיבוא אליו ונהיה משנה למלך ומושל בכל ארץ מצרים ולכן אפשר לומר שזה היה התביעה על יוסף מכיון שראה שמזלו התחיל לעלות לא היה לו לעשות שום השתדלות ואף לא לומר לשר המשקים שיזכריו ורק להניח הכל לשמים ויוושע, ומכיון שלא עשה כן יוסף, דקדק עמו השי"ת כחוט השערה, שמגודל צדקו ובטחונו להשם, שעליו אמר הכתוב אשר הגבר אשר יבטח בה', וההשתדלות לא די שלא הועיל אלא שהזיק לו והיה עליו להיות עוד שנתיים בבית אסורים.

מה עלינו ללמוד מכל זה שאדם צריך להתחזק במידת הביטחון והאמונה לה' ובפרט בעת ניסיון שידע לעמוד בניסיון ושלא יכשל ח"ו וכן כתבו הספרים הק' שיש ללמוד בספר חובת הלבבות מאמר הביטחון וכן ללמוד בספר "שומר אמונים" מאדמוה"ז שכל הספר מיוסד על התחזקות באמונה וביטחון ובזכות זה שנתחזק במידת הביטחון נזכה להגאל בגאולה השלימה.

עומדים אנו בימי החנוכה המסוגלים מאוד ובפרט בזאת חנוכה כדאייתא בספרים הק' שגמר החתימה טובה הוא בזאת חנוכה,

לכן צריכים אנו להזהר ביותר שאת בימים נשגבים אלו, שלא לבטל את הזמן חלילה ולהרבות בתורה ובתפילה ובצדקה, ויה"ר שנזכה כולנו לפתקא טבא ושיתקבלו כל משאלותינו לטובה, ונזכה לגאולה שלימה ברחמים ובחסדים מגולים.

ימי החנוכה כנגד יג' רחמים

בספה"ק הרבו להביא מדברי האר"י הק' זי"ע (פע"ח שער חנוכה פ"ד) כי ימי החנוכה מכוונים כנגד יג' מידות של רחמים, וכל יום באשר הוא מכון כנגד מידה אחת, וניתן לפעול ישועות גדולות כפי ענין השפעות המידה ההיא השייכת לאותו היום.

הרה"ק העקידת יצחק' מאלכסנדר זי"ע הי"ד (ליל ב' תרצ"ז) הוסיף להביא מה שאמר הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, כי יג'

מכילין דרחמי מכוונים המה כנגד יג' מידות שהתורה נדרשת בהן, ונמצא שמידת רחום היא כנגד 'גזירה שווה', שעניינה הוא שכל הגזירות ישתנו ויתבטלו, והיינו שמסגולת היום לבטל כל גזירות קשות ורעות.

עוד אמר הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זי"ע, כי ימי החנוכה המה כנגד שבעת הרועים, וכמו שאומרים ב'מעוז צור' 'הקם לנו רועים שבעה', ויום זה הוא כנגד יצחק אבינו ע"ה, ועל כן יומא קגרים לפעול זש"ק, שעניין זה מצינו במיוחד אצל יצחק שפעל בנים בתפילתו, וכדכתיב (כה כא) ויעתר יצחק אל ה' וכו', ויעתר לו ה'."

חנוכה – מוסיף והולך

ועלינו לילך בדרכיהם הק' ולומר מתי יגיעו מעשי למעשי הצדיקים וכמו שפירשו הצדיקים שטוב שנגיע למעשי הצדיקים אף בנגיעה קטנה, ולכן נתחזק כולנו יחד ונקבל עלינו להיות מוסיף והולך וכמו שההלכה כבית הלל בהדלקת הנרות של חנוכה הבעל"ט, שידוע שפירשו הספרים הק' המחלוקת של בית שמאי שאומר פוחת והולך כל יום בהדלקת הנרות ובית הלל אומרים מוסיף והולך, שיש דרך לומר כב"ש פוחת והולך דהיינו סור מרע מקודם ודרך בית הלל מוסיף והולך דהיינו מקודם עשה טוב, ופירשו הפסוק סור מרע כלומר שאם רצונך להיות סור מרע תעשה זאת ע"י עשה טוב ולהיות מוסיף והולך וממילא יפול הרע, וע"י נר של חנוכה יסור החשכות של העבירות וזה היה דרך החסידות של הבעש"ט ותלמידיו להיות מוסיף והולך בקדושה וע"י זה יפול הרע.

אבל עם כל זאת צריכין לעשות תשובה ולכל הפחות הרהורי תשובה קודם עשיית כל מצוה ולימוד התורה. וכמו שכתב הבני היששכר בספרו דרך פיקודיך דאם לא כן נאמר עליו הפסוק ולרשע אמר אלוקים למה לך לספר חוקי, וגם הרמב"ם כ' כך בהלכות תשובה, כידוע.

ויתן ה' שנתחזק כולנו ביחד כולנו ביחד, וגם כל אחד אחד בפרטיות מעשיו וע"י נזכה בחנוכה לקבל פתקא טבא, וכמ"ש בספרים הק' שבחנוכה ובפרט בזאת חנוכה הוא הגמר חתימה טובה של ר"ה וי"כ והושענא רבא (עיין בספר בת עין פ' יגש)

מורידין

ולכאורה קשה, מה שיך פרי החג לנרות חנוכה? המהרש"א בחידושי אגדות (ובדרך דומה כתב הפני יהושע שם) ביאר שהדימיון הוא 'טכני', היינו שכמו שמצינו בפרי החג שלמרות שיש דין של מעלין בקודש, כשיש סיבה וטעם לעשות אחרת עושים, כגון כנגד אומות העולם בפריים, הוא הדין בכל דבר אם יש טעם וסיבה לא לפעול באופן של מעלים בקודש משנים ועושים לפי הטעם, ובחנוכה: "איכא טעמא כמו שכתבו הבית יוסף והרא"ם בתירוץ א' שהיה הנס גם בליל ראשון לפי שהיה מעיקרא מתחלק לח' חלקים נמצא ח' חלקים שמן היו פוחתין והולכים מלילה ללילה. והכי קאמרי בית שמאי כנגד פרי החג, כיון דאיכא טעמא לית לן למיחש להא דמעלין בקודש הכי נמי הכא איכא האי טעמא."

קשר ישיר ומפורש בין חנוכה לסוכות עולה במקור מתקופת החשמונאים — ספר מכבים ב. בו מצוינת הסיבה לשמונה ימי החגיגה - לשם ציון חג הסוכות, אשר לא נחגג כראוי עקב המלחמה.

באיגרת שנשלחה לגולת מצרים על-ידי יהודי ירושלים, ועניינה קביעת חג החנוכה, מסופר: "ואנחנו התחנונו לה' ונשמענו, והקרבנו קרבנות וסולת והדלקנו את הנרות וערכנו את ככרות הלחם. ועתה כתבנו אליכם כדי שתחגגו את ימי חג הסוכות של חודש כסלו של שנת 148" (מכבים ב א, ט; מהדורת דניאל שוורץ, עמ' 77)

ובהמשך: ובשמחה הם חגגו שמונה ימים באורח של (חג) הסוכות, בזכרם שלפני זמן קצר הם עשו את חג הסוכות כשהם רועים במערות כדרך החיות. לכן בהחזיקם מטות וענפים רעננים וגם (כפות) תמרים, הם העלו מזמורים למי שהצליח את דרכם לטיהור מקומו. והם קבעו בצו משותף והחלטה לכל עם היהודים, לחגוג את הימים האלה שנה בשנה

טעם נוסף מפני מה תקנו את החג שמונה ימים, הוא שיש קשר בין חנוכה לסוכות. בפירוש הר"י מלוניל

על הרי"ף (שבת ט ב), כתוב שבגלל שיוון גזרה על קיום מצוות, מה שלא גזר אפילו פרעה, קבעו שהחג יהיה כמו החג הארוך ביותר, סוכות, שהוא שמונה ימים (יחד עם שמיני עצרת).

טעם אחר מביא יוסף בן מתתיהו: לדבריו, שמונת הימים שנקבעו לדורות, הם כנגד הזמן שארכו החגיגות המקוריות בירושלים לרגל חנוכת המקדש

מה מאד מתקו דברי האבודרהם: "חנוכה נוטריקון ח' נרות והלכה כבית הלל", שזוהי מהותו של חנוכה, בחיבור גשם ורוח, הנלמד ממזבח ומחג סוכות, והיינו חנוכה נוטריקון ח נרות, חנוכת המזבח וסוכות, באופן של העלאת ארץ לשמיים, במוסיף והולך והיינו והלכה כבית הלל.

ונסיים במה שכתב הפני יהושע (שבת כא ב) להקשות מה צורך בנס חנוכה, הרי טומאה הותרה בציבור והיו יכולים להדליק בטומאה. ותירץ שהנס היה להודיע חובתן של ישראל, ולפי האמור היינו להודיע חובתן של ישראל שבכוחם להפוך גשמיות לרוחניות וללמד את העולם כולו, שהכל ברא בדברו, והוא מושל בכח ובידו כח וגבורה לגדל ולחזק כל, והשגחתו נמצאת בעולם הזה גם בדברים הגשמיים, והכל מלא רוחניות.

וירא יוסף את אחיו ויכירם ויתנכר אליהם (מב, ז)

הרה"ק משינאווא זי"ע אמר לפרש את הכתוב בפרשת מקץ (מב, ז) "וירא יוסף את אחיו ויכירם ויתנכר אליהם", ומתרגם "ויתנכר" - "וחשיב מה דמליל להון". ומקשה זקיה"ק, לכאורה כאשר נתבונן נראה כי אין פירוש התרגום תואם למקרא.

וביאר, בהקדם דברי המגיד הק' מקאזניץ זי"ע שפירש את הכתוב בפ' בשלח (שמות טו, יח) 'ה' ימלוך לעולם ועד', ותרגומו ה' מלכותיה קאים לעלם ולעלמי עלמאי. וקשה, כי תיבת 'קאים' אינו מכוון לתיבת ימלוך, שהרי 'ימלוך' פירושו שימלוך לעתיד, ואילו 'מלכותיה קאים' פירושו בהווה.

ותירץ המגיד מקאזניץ שדרך התרגום לפרש את תוכן העניין, ולא דווקא את לשון המקרא ממש. והנה ידוע כי המקרא הוא בחינת מגולה, והתרגום הוא בחינת הסתר, לכן בלשון התורה, המורה על התגלות, כתיב 'ימלוך' בלשון עתיד, שהרי לעת עתה עדיין אין

מלכותו ית' בהתגלות. אמנם כל זה הוא רק הנראה לעיניים, אולם אליבא דאמת אף כעת בזמן ההסתר, בתוך חשכת הגלות - מלכותו בכל משלה, אלא שאינה בהתגלות. ועל כן התרגום המורה על הנסתר שאינו נראה לעין, אמר 'מלכותיה קאים', בלשון הווה.

ע"פ יסוד זה - שאין התרגום מפרש את פירוש הכתוב ממש, אלא את תוכן עניינו, פירש הרה"ק משינאווא את הכתוב שלפניו.

כי הנה אנחנו קרוצי חומר, אין לנו שום השגה בכל מעשה ממירת יוסף, ואיננו מעיזים כלל לרדת לעומקם של דברים בכל מעשה יוסף עם אחיו, כאשר בא עליהם בעלילות דברים לומר להם 'מרגלים אתם'.

וביאר הרה"ק הישועות משה זי"ע, כי קבלה בידינו כי כוונת יוסף הצדיק במעשיו אלה היתה קודש - לתקן את אשר פגמו במכירתו.

והנה בעת שבאו אחיו וניצבו לפניו, ידע יוסף שעליו לעשות את המוטל עליו לתקן את אשר עיוותו. ברם

חשש לבל תהיה לו שום נגיעה אישית בדבר, לנקום על שמכרוהו. משום כך שקל דיבורו במאזני פלס, שם עצמו כאיש נכרי וזר, כאילו אין הוא אחיהם אשר מכרוהו, כאילו לא חטאו לו כלל ואין לו שום נגיעה בדבר.

והוא שאמר הכתוב 'ויתנכר אליהם' היינו שעשה את עצמו כאיש נכרי. ועל זה פירש התרגום 'וחשיב מה דמליל להון', שהיה חושב בדעתו ושוקל דיבורו שיהא ללא שום פניה!

הקשר של חנוכה לסוכות

הנה מצאנו קשר בין חנוכה לסוכות. בגמרא (שבת כא ב) באחד ההסברים בשיטת בית שמאי, שטעמם לפסוק פוחת והולך הוא כנגד פרי החג.

ונביא את לשון הגמרא (בבלי, שבת כא ע"ב). ..בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך, ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא: פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא, חד אמר: טעמא דבית שמאי — כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל — כנגד ימים היוצאין. וחד אמר: טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל — דמעלין בקודש ואין

דמי חנוכה

מהרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע

תמה ומשתומם יצא אפרים-פישל מחדרו של הרבי. מה צפוי הרבי לעשות בעת הסעודה? הרהר במתח. אלא שהסעודה התנהלה כדרכה, בלי שום רמז או סימן מצד הרבי לעניין המעסיק את אפרים-פישל. כשנסתיימה הסעודה, והרבי שב לחדרו, נכנס אפרים-פישל אחריו. "אתן לך דמי חנוכה", אמר הצדיק. הוא נטל את קולמוסו ורשם כמה מילים על פתק קטן, קיפל אותו ונתנו בידו של אפרים-פישל. "מחר, בצאתך מהעיר, פתח את הפתק וקרא את תוכנו. אך עליך להיזהר שהפתק לא יאבד לך, שכן אם חלילה יאבד – תישא אתה בתוצאות". בטרם יצא מן החדר שב הרבי על אזהרתו. אפרים-פישל הנהן בהבנה, אף שבתוך-תוכו לא הבין כלל את פשר הדברים.

השעות הקרובות עברו עליו בדריכות רבה. הוא לא עלה על יצועו, אלא הגה בתורה, כשהפתק טמון בכף ידו. בבוקר מיהר להתפלל ולחפש עגלון שיסיע אותו אל מחוץ לעיר. סוף-סוף התיישב בעגלה, ומרגע לרגע גאתה ההתרגשות שבלבו. עוד מעט יצא מן העיר, ואז יפתח את

הפתק... סערת הקור העזה האטה מאוד את צעידת הסוסים, שנאבקו בקושי בשלג הגבוה וברוח שצלפה על פניהם. כשיצאו סוף-סוף מן העיר, ניגש אפרים-פישל לקיום מצוות הרבי. הוא פתח את הפתק המקופל, ובדיוק כשניסה ליישר אותו אל מול עיניו – נתקלו גלגלי העגלה במהמורה, והיא נחבטה והיטלטלה אנה ואנה. הפתק נשטט מידו של אפרים-פישל, והחל להתעופף אל המרחבים המושלגים. "עצור!", הזדעק אפרים פישל בקול לא-לו. העגלון בלם במהירות, ואפרים-פישל זינק מן העגלה אחוז תזזית והחל לרדוף אחרי הפתק. זה הוסיף להתעופף ברוח העזה ולחמוק מידיו. עד מהרה מצא עצמו החסיד במרדף אחרי הפתק הסורר, שנישא על כנפי הרוח. הוא רץ בנשימות טרופות, מבוסס בשלג, וכאשר חש שעוד מעט יאזלו כוחותיו, נחת הפתק על הקרקע. אפרים-פישל זינק עליו ואחז בו בחוזקה. –

לוי יצחק בן שרה-סאשע – "זה מה שנכתב בפתק... שוב ושוב קרא אפרים-פישל את הכתוב, ואכזבה מרה מילאה את ליבו. "זה הסוד?" חשב בליבו. "זה הפתק שאמור להציל אותי מהעוני והמחסור?" בקושי אסף את כוחותיו כדי לקום מרבצו ולעמוד על רגליו, כשלפתע נתקלו רגליו בחפץ קשה, והוא כמעט נפל. הביט לעבר המכשול, וגילה, כי לפניו קצה של תיבה הטמונה בקרקע. בתוך רגעים מספר הייתה התיבה בידיו. כשפתח אותה נרתע בתדהמה – התיבה הייתה מלאה מטבעות זהב נוצצים. באותו רגע הדהדו במוחו דברי הרבי: "אתן לך דמי חנוכה".

אפרים-פישל ישב במשרדו בפנים נפולות. זה החודש השלישי ברציפות בהם סכום המכירות היה חלש ביותר. מפעל העורות שבבעלותו, שסיפק תוצרת איכותית לתושבי העיירה רוסלביצ'י שבאוקראינה ולסביבותיה, נעשה גירעוני, בלי סיבה נראית לעין. הלקוחות החלו להדיר את רגליהם מהמפעל. – אט אט התבררה הסיבה. ולאדק, שכנו צר העין, שתמיד קינא בהצלחתו וניסה להצר את צעדיו, פתח מפעל מתחרה בקצה השני של העיירה, וכדי לפגוע בפרנסתו של היהודי, הוריד את מחיר העורות לרמה שאי-אפשר להתחרות בה, והוא נטל ממנו את לקוחותיו ואכן, נראה היה שדרך רשעים צלחה. הקונים הנאמנים של אפרים-פישל התפתו למחרים הזולים שהציע ולאדק, ועברו לקנות ממנו את העורות.

אפרים-פישל התהלך במפעלו חסר מעש. אין הזמנות, אין ייצור, אין פרנסה. הזמן חלף. אולם מיודענו שם את מבטחו בקב"ה, והקדיש את השעות שהתפנו לו ללימוד התורה הקדושה. בינתיים הגיע החורף. סערת שלגים עזה

השתוללה בחוצות, וזו הבריחה את התושבים אל בתיהם המחוממים. גם הדרכים התרוקנו מנוסעים. המפעל של אפרים-פישל שבת לגמרי, ומצבו הכלכלי הידרדר עד כדי עוני.

קרבו ובאו ימי החנוכה. חסידיו הנאמנים של רבי לוי-יצחק מברדיצ'ב לא היו מוכנים 'להיכנע' למזג האוויר ולוותר על השהייה במחיצת הצדיק בימי החנוכה. אלו היו האמיצים שנראו בדרכים המושלגות, בדרכם אל הרבי. גם אפרים-פישל דבק במסורת הנסיעה השנתית אל הרבי לקראת הנר הראשון של חנוכה, ובלב נרגש יצא לברדיצ'ב.

הדלקת הנר הראשון נסתיימה. קהל החסידים היה שרוי בהתרוממות רוח מאווירת הקדושה העילאית שאפפה את הצדיק. רבי לוי-יצחק נכנס לחדרו, ועד מהרה התייצב בפתחו תור ארוך של מבקשי ברכה ועצה. אפרים-פישל החליט גם הוא לבקש את ברכת הרבי. בדחילו ורחימו התייצב אל מול הקודש. בטרם פצה את פיו פנה אליו סגנון של ישראל בשאלה: "מה שלומך, אפרים-פישל? ומה מצב הפרנסה?" אפרים-פישל פרץ בבכי. לאחר שנרגע, שטח לפני הרבי את הנעשה, איך הפך מאדם אמיד לעני ואביון בעקבות התנכלותו של הגוי אליו. רבי לוי-יצחק שקע בשתיקה למשך דקות ספורות, כשעיניו עצומות. לפתע כמו התנער ופנה אל אפרים-פישל ואמר: "סור נא לבית המדרש. בעוד זמן קצר אפנה לעריכת השולחן. לאחר הסעודה היכנס אליי שנית".

נצח ישראל לא ישקר

היהודים מסביב כבר היו אחוזי אימה. הפחד היה מוחשי, גם המלחמה. כל שהנאצי מבקש הוא רק משפט אחד, אך משפט הכופר באמונה הבסיסית ביותר של כל יהודי. מנגד – הרב שניצלער לא התבלבל אף לרגע, היה ברור כי הוא נחוש... "הנשתבשה עליי דעתי?", שאל את הנאצי בהתרסות מה. "וכי בגלל שאני כאן במחנה, בתנאים כאלה ובגלל איום מטופש כזה, נראה לך שאוציא דברי כפירה מפיו? הרי כולנו רואים את השמים ואת הארץ, אותם ברא בורא עולם. מאז ועד היום הוא מנהיג את העולם ברחמיו ובחסדיו, זה דבר פשוט וברור שכל יהודי מאמין בו, גם במחיר חייו!".

הנאצי התמלא זעם. עיניו התרוצצו בחוריהן, הוא רעד מבעס. היהודון החצוף הצליח להוציא לגמרי משלוות נפשו... "זו אזהרה אחרונה", אמר ודרך את נשקו, "או שתאמר דברי כפירה, או שאני יורה בך בזה הרגע. תגיד מה שאומרים לך, ולא – – –". עכשיו היה ברור שזה הולך לקראת הסוף. איש לא חשב כי הרב עוד ייכנע, ולא היה ספק גם מה תהיה התוצאה. הרב שניצלער עטה על פניו ארשת רגועה ומלאכית, והשיב בשלווה את המילים אותן כבר שמע הנאצי אינספור פעמים: "שמע ישראל, ה' אלוהינו, ה' אחד!".

הנאצי נזעם עד להשחית, הפטיר קללות בגרמנית וכיוון את הרובה. שריקה עזה נשמעה, הכדור פילח את הדרך אל הרב שניצלער, שבתוך שניה נפל ארצה. הבהלה ניכרה היטב על פני היהודים, בודדים אף העזו להזיל דמעה על דמות מופת שהייתה במחנה, ומסרה נפשה על קידוש השם. הנאצים העומדים מסביב פתחו מיד בצרחות שמחה, על עוד ז'יד שהתעקש ושילם בראשו, הם עברו על ידו, דרכו על הגופה המוטלת על הארץ, וגם ירקו עליה בבוז.

רק המפקד המקומי התעצבן על עיכוב סדר היום וגער בנאצי: "עכשיו הגופה של היהודון תסריח פה ומי יטפל בה? תפוס את הגופה הזו וזרוק אותה החוצה, שינקו אותה מכאן לפני שכל האיזור יתמלא בדם יהודי מעלה צחנה...". הנאצי עשה לפי ההוראות, הוא תפס את הרב שניצלער בזרועותיו וגרר אותו החוצה, מניח את הגופה בשביל החיצוני.

מספר דקות אחרי שהנאצי עזב את המקום, 'הגופה' מתחילה לנוע... הרב שניצלער התאפק עד עתה שלא לנשוך, גם לא לחייך על נס הצלתו. מתברר שהכדור פספס אותו בסנטימטר בודד, הוא נפל ארצה מבהלה והבין כי כדאי יותר להעמיד פני מת, תוך שהוא מודה לבורא עולם על נס הצלתו המופלא... רק אחרי דקות ארוכות קם, התנער מהאבק שדבק בו, ועשה דרכו לשנת לילה על הדרגש, לא לפני שקרא שוב קריאת שמע בכוונה עצומה... בין היהודים, כבר נפוצה השמועה הסודית כי הרב שניצלער נותר חי. עצם הישארותו בחיים למרות העמידה על העקרונות, מסירות הנפש על האמונה גם לנוכח הנשק והיריה עצמה – היה בהם חיזוק עצום לכל יושבי המחנה. העובדה כי הרב שניצלער לא נפגע הייתה כמין הארה שמימית בתוככי אפלת המחנה, כי בורא עולם חי וקיים ומשגיח גם כאן!

הפתעה בכרית

לעומת היהודים, הרי שביום המחרת, כאשר אותו נאצי מרושע חלף ליד הרב שניצלער, הוא נבהל ואחזתו חלחלה. הן היה בטוח שהוא כבר לא בין החיים, ואילו היהודון הלז עודו חי וקיים... הנאצי החוויר והסמיק חליפות, מבע עיניו הפך מבוהל, וכל עצמותיו רעדו מאימה... "איש קדוש הוא זה", מלמל בפחד, "איך יתכן שהוא שרד את הכדור? הרי אך אמש היה מוטל מת, אני ולא אחר גררתי את גופתו החוצה... כיצד זכה זה בחיים חדשים ועודנו מסתובב כאן?". בפנים מפויסות ניגש הנאצי אל הרב. "אני רואה שאינך בן אנוש רגיל", לחש בשקט, "אני מבין שיש לך כוחות על אנושיים. הרי אמש היית מוטל מת, ועתה – אתה חי וקיים ומתפקד. לפיכך אמנה אותך לרב המחנה מהיום ואילך...".

היו אלה הימים האפלים, ימי מלחמת העולם השנייה. עננים שחורים כיסו את שמי אירופה, מלחמה עקובה מדם וארוכת שנים שיסעה את מדינות היבשת. דם יהודי נשפך כמים, מכונות ההשמדה האכזריות של הנאצים ימח שמם, היו בשיא תפוקתן, ואין לך יום שקללתו קטנה מקודמו. ברכבות המוות נדחסו יהודים רבים, בדרכם האחרונה לקדש שם שמים. באמונה שלימה עקדו עצמם על קידוש השם, נכונים ומוכנים למסור נפשם למוות, על הזכות להיות יהודים מאמינים. במחנות ההשמדה, בבולקים צרים וארוכים ועל דרגשים מלאי פשפשים, הצטופפו הנותרים, ממתינים לתורם שבוודאי עוד יבוא.

בחצרות המחנות שכבו חללי ירי לצד חללי רעב, ובתוככי המחנות פעלו בהקפדה ובסדר מופתי תאי הגזים הידועים לשמצה. הנאצים לא ידעו שובעה, בדייקנות ובקפדנות עברו עיר אחרי עיר וכפר אחרי כפר, אוספים את היהודים ומובילים אותם אל התחנה הסופית והאחרונה, בה הפכו לגבעת אפר אילמת ועצובה. אחד המחנות הידועים, היה מחנה ברגן בלזן המפורסם, לשם הובל ביום מן הימים אדם נשוא פנים, הוא הגאון רבי שרגא שמואל שניצלער זצ"ל, שכינה כאב"ד העיירה טשאבא שבהונגריה. גם לעיירתו הגיעה ידם המגואלת בדם של הנאצים, והוא נמנה על מאות אלפי יהודי הונגריה שהועלו על רכבות המשא, למסע ארוך בואכה מחנה ברגן בלזן, שם קיבלו הנאצים את ההחלטות מה לעשות בכל יהודי.

במחנה שררה משמעת ברזל. לפנות בוקר הוערו היהודים לעמל היום, לעבודת פרך בשירות הנאצים. כדי למנוע תקלות ותירוצים, לא היו במחנה כל חילופי דברים. מי שלא עמד בדרישות ובהוראות נורה על אתר, ומדי יום שימשו כמה גופות חדשות כתמרור אזהרה, כי ככה ייעשה למי שימרה את פי המפקדים... העבודה התנהלה בדייקנות, בלי חריקות ובלו שניניים. בחורף כבוקי, בקור מקפיא ובשרב מחניק, התייצבו היהודים לעבודה באותם בגדים, אחרי אותה מנת מזון זעומה, ובאותה שעה. דווקא לכן הייתה כה גדולה התמיהה, כאשר אחד הנאצים קרא את הרב שניצלער מתוך שורות העבודה...

אחיו היהודים הביטו בו עושה את דרכו לעבר החייל, בחדרה מהולה בסקרנות. מי יודע מה רוצים ממנו, מי יודע מה עשה ובמה חטא, ובעיקר – מי יודע אם יזכה עוד לשוב לשורות העבודה, או יצטרף לרשימה המתארכת של הנספים על קידוש השם. הם המשיכו בעמל יומם, תוך הצצות תכופות אל הדין ודברים המתפתח בין הנאצי להרב שניצלער: "יהודון נבזה!", פתח הנאצי בהתנשאות, "אני יכול להרוג אותך עכשיו, אבל חבל לי לבזבז כדור על יצור כמוך! אז תייתר לי את הצורך לירות בך ותאמר בפניי כמה דברי כפירה באמונתך, שישמחו את לבי בכך שאתם היהודונים כבר נגמלתם מאמונתכם, ולמדתם כי רק מלכות הרייך היא השולטת!".

הנאצי היה בטוח, כי לנוכח האיום המפורש בוודאי יאמר הרב את אשר התבקש. לא היה לו שמץ ספק. אלא שהרב לא התבלבל, אף לא לרגע. פניו הרצינו, עיניו התמקדו, והוא השיב בשקט אך בנחישות: "לא יקום ולא יהיה, יש בורא לעולם ואין עוד מלבדו!". היהודים מסביב, כבר העריכו את ההמשך. היה ברור כי עכשיו תישמע שריקת הכדור, שתסיים את חייו של הרב שניצלער. לא שהיה זה מחזה נדיר במחנה, ועדיין – כל מעשה נאצי כזה היה מזעזע וזורע בהלה...

אלא שדווקא לנאצי הייתה סבלנות, כנראה הייתה חשיבות גדולה יותר בעיניו לשמוע דברי כפירה מפי יהודי, מאשר לרצוח אותו על עקשנותו למען אמונתו... "חבל עליך", ניסה לשדל את הרב שניצלער, "עדיין אינך מבוגר, ותוכל להמשיך בחיך מבלי שיאונה לך כל רע. הרבה יותר פשוט והגייוני שתצהיר שדברך הקודמים הם דברי הבל, ותפנק אותי בנאום הכופר בכל אמונתך הדתית. אני נותן לך הזדמנות שניה ואחרונה להציל את חיך!", הוסיף, והניף את הנשק באיום...

לימים, התברר כי מי שהטמין את האוצר בכרית היה הרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע, שביום כ"א בכסלו שוחרר מהמחנה ועשה דרכו לשווייץ הנייטרלית. הרבי מסאטמאר התארגן מבעוד מועד עם כל צרכי החנוכה, וכשהוברח מהמחנה באישון ליל – הותיר בכרית את האוצר היקר, שהתגלגל לידיים טובות... מאות יהודים, מכל רחבי המחנה, התקבצו באותו לילה לבלוק של הרב שניצלער. בפנים קורנות ומאושרות, עמד הרב ובירך בקול: "אשר קדשנו במצותיו וציונו...", "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", וגם: "שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה!". היהודים מסביב מחו דמעות התרגשות והרב שניצלער עמד באמצע, שמח ומאושר. עוד נר הוצת, עוד להבה נדלקה. "נצח ישראל לא ישקר", האמונה הנצחית תמשיך לפעם ולהוביל את עם ישראל, לנצח נצחים! המלחמה הסתיימה, הנאצים הובסו ולא נותר זכר לגאונם, ואילו הרב שניצלער זכה לעלות לארץ ישראל, להקים דור ישרים מבורך ולהתפרסם כאיש מופת.

לא היה יום טוב לרב שניצלער במחנה, כמו היום הזה. עול העבודה הקשה הומר בעבודה קלה יחסית, הוא זכה לפרוטקציה בגישה למזון כשר, לחופשות ביום השבת, ולאספקת שירותי דת סדירים. מאותו היום התעטר בתואר 'רב מחנה ברגן בלזן', ובתפקידו סייע רבות לאחיו הנאנקים... עם בוא החורף, נערכה התארגנות מחדש במחנה. יהודים רבים כבר נשלחו למשרפות, בודדים בלבד זכו להשתחרר. המפקדים הנאצים מיהרו לאכלס את הדרגשים המפונים, אחד המועברים אליהם היה לא אחר מאשר הרב שניצלער. היה זה ליל כ"ד בכסלו, ערב חנוכה. כל מעייני הרב שניצלער נתונים בשאלה איך ניתן להשיג כאן, בעומק תהום המחנה, שמן ופחיתות להדלקת נרות החנוכה. באותו יום בדיוק, הוא מועבר לדרגש בבלוק אחר, והוא ממנהר לנער את כרית התבן המוכנה על הדרגש. כתוצאה מהניעור, נופלת לפתע שקית קטנה מתוך הכרית, ובתוך השקית אוצר שלא יסולא בפז: כמה פיסות בד מוכנות כפתילות, ולצידן צלוחית ארוזה יפה ובה שמן זית...

מטמון במחנה

- "אכן, זו שאלה רצינית", נתהרהר הישיש בעצב. - "לי יש רעיון", הרהרתי בקול. "באמתחתי יש שני תפוחי-אדמה, שהצלחתי לסחוב מהמטבח. אפשר לעשות בהם חורים ולאחסן בתוכם את כל מנות המרגרינה שנאסוף". וכך היה. למטרה נשגבה זו הקדשתי את שני תפוחי-האדמה שלי. כל אחד מאיתנו גירד את שכבת המרגרינה מעל פרוסת-לחמו ומסר לי את האוצר לשמירה. אני חתכתי את תפוחי-האדמה לחצאים, ניקרתי את בשרם והכנסתי בתוכם את השומן. הדבקתי בחזרה את החצאים ולאחר מכן הטמנתי את האוצר במחבוא, שאיש מלבדי לא ידע עליו. יש לזכור שאני הייתי בעל תפוחי-האדמה, ומכיוון שהתנדבתי למוסרם סמכו עליי כולם ובטחו בי, שאעמוד בפיתוי הגדול ואשמור על האוצר היקר מכול. ליל חנוכה הגיע. את הישיש פישוהוף לא היה אפשר להכיר. פניו נשתנו ועיניו זהרו בזוהר עליון, שלא מעלמא הדין. כל הדרך הארוכה, מבנייני הביצורים ועד צריפי המחנה, עברה עליו כביעף. פישוהוף פיצם כל הזמן את הפזמון של "מעוז צור ישועתי", ואיש מאיתנו לא פקפק שהוא, השמש, ידליק את הנר הראשון. בראשי ניקרה כל העת המחשבה, במה מדליקין? מניין ניקח מנורה או כלי להדלקת הנר? "למדנו רבנו", לחשתי בשקט ובזהירות באוזניו של פישוהוף. "אמנם המטמון מצוי אצלי, אולם במה נכניס ונמוסס את המרגרינה כדי שנוכל להדליק ולברך על נרות חנוכה?". - "אל דאגה, זה בסדר גמור!", קרא פישוהוף הישיש בקול רווי-שמחה. השמחה שפעה ממנו ללא הפוגות ודעתו לא הייתה נתונה כלל לפגיעה כלשהי. - "מה משמע?", שאלתי בהשתוממות גוברת. - "הכיצד לא תבין?!", התפלא פישוהוף, "נשאיר את המרגרינה בתוך התפודים וכך נדליק נר חנוכה! בתנאים שלנו אין לנו כלי-קיבול יותר נוח ומתאים מזה, והעיקר, לא נפסיד לריק אף לא שמץ מן השומן!". בחצות אותו לילה הוזעק פתאום כל מחנה מספר ארבע. מי הזעיקו? הפעם זה היה נר חנוכה הראשון, שהודלק בתוך חצי תפוח-אדמה מעל מרומי דרגש העץ של הקומה הגבוהה ביותר. פישוהוף בירך והדליק. וכאשר פתח בקולו הנרגש ושר "הנרות הללו קודש הם", הצטרפו אליו הרבה קולות ובני-קולות, שפרצו מליבות הקאצטניקים' כולם. אהה, מה צדק פישוהוף הישיש. לא הפסדנו, חלילה, את מנת המרגרינה שנחסכה מפינו. כולנו חשנו בעליל כיצד אותו אור מנצנץ של חנוכה מזרים לעורקינו עוז של חיות.

סיפר ר' מרדכי אנסבכר, מניצולי מחנה-הריכוז דכאו ומעדי התביעה במשפטו של הצורר אייכמן ימ"ש: הדבר שהעיק עליו ביותר בדכאו היה הקושי לשמור על חשבון העיתים. אצלנו נתבלבלו כליל התחומים בין יום ולילה, בין ימי העבודה ויום המנוחה, בין חול וחג. כל השעות וכל הזמנים נתערבבו יחד ונהפכו לדייסה אפלה אחת. ומי השליך לנו חגורת-הצלה כלשהי לתוך יוון המצולה? היה זה הישיש פישוהוף, השמש הוותיק של בית-הכנסת העתיק אלטנוי-שול בפראג. מיישהוף זה לא הסיח דעתו אף-לרגע מתפקידו רב-השנים להיות משמש בקודש, ומעל לכול לשמור בדיוק נמרץ את סדר הלוח היהודי. וכך הוא זרק יום אחד לעברנו את השביב המגרה הזה - "חנוכה!". הכול סביבנו היה אפל וקודר, חושך ועלטה. בחמש לפנות בוקר שירכנו רגלינו בשביל הארוך, שנדמה עליו כי אין לו קץ וסוף, ממחנה מספר ארבע בקאופרינג ועד המבצרים התת-קרקעיים למטוסים, אשר בתוכם נבנו בזיעת אפינו מכלי-דלק ענקיים למטוסייהם של הנאצים. בעשר בלילה גררנו את רגלינו העייפות והקפואות בדרך חזרה, אל הצריפים העלובים של המחנה. ובאמצע הדרך האומללה הזאת הבזיק לקראתנו אותו ישיש פישוהוף כברק - "היכנו! בעוד שבוע ימים חל חנוכה!". להתכונן לחנוכה? איך? במה? אף לזה החל פישוהוף לדאוג בעוד מועד. "מחר מתקיימת החלוקה השבועית של המרגרינה. נחסוך מפינו את מנת המרגרינה, ונשמור את השומן להדלקת נרות חנוכה!", הציע לנו הישיש, כאשר התאספנו בחשאי על אחד מדרגשי העץ שלנו, בחצות הלילה. ישבנו סביבו, כמה 'קאצטניקים' (=אסירים במחנה-ריכוז) צעירים. מכיוון שהשמש הישיש של האלטנוי-שול האגדי שימש לנו סמל חי ודוגמה כובשת של 'נר-תמיד' שאינו דועך לעולם, הסכמנו להצעתו, אף-על-פי שהמחיר שנדרש מאיתנו היה רב ועצום. כלום דבר קטן הוא בעיניכם לוותר על המנה השבועית של המרגרינה?! בעבורנו זה היה כמו דלק של החיים. עשרה גרמים של מרגרינה הוקצבו לנו – עובדי-הכפייה היהודים - לשבוע שלם. למה הספיקה לנו המנה? הקאפו היה חותך בסכיני החד מנה זעירות של מרגרינה, שהיה בה כדי למרוח פרוסת-לחם אחת. אולם זו הייתה לנו מנת-חיים ממש. טיפת השומן חיממה את הגוף והחיותה את העצמות היבשות. והנה עלינו להפקיר את החיים ולהקריב את מנת המרגרינה. - "איך נוכל לשמור על המרגרינה עד זמן הדלקת הנרות, בעוד שישה ימים?", פקפק בקול אחד מהקבוצה.

הליכות חיים

הדלקה בבית המדרש שרק לומדים בו

לכבוד ידידי הגר"ר **גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א**
מח"ס גם אני אודך, ופרדס יוסף החדש על המועדים
מו"צ בק"ק קראלי ומרבני רחובות

בדבר מה ששאל מע"כ שליט"א, **האם מדליקים נר חנוכה דוקא בבית הכנסת שמתפללים בו, או גם בבית המדרש שרק לומדים בו ולא מתפללים בו.**

(א) כתב השולחן ערוך (סי' תרע"א סעיף ז') ובבית הכנסת מניחו בכותל דרום ומדליקין ומברכין משום פרסומי ניסא, וכתב המשנ"ב (סי' ק"ל"ט) ובבית הכנסת, או בבית המדרש, עכ"ל.
ובפשטות נראה מדברי המשנ"ב שגם בבית המדרש שרק לומדים בו ולא מתפללים בו מדליקים ומברכים, דהא בבית המדרש שגם לומדים בו וגם מתפללים בו פשיטא דמדליקין, וכי מיגרע גרע מכל בית הכנסת, אלא לכא' כוונתו לבית המדרש שרק לומדים שם ולא מתפללים שם.

וכן הורה הגר"א"ל שטיינמן זצ"ל (כאיל תערוג גליון 70) שגם בבית המדרש שרק לומדים בו ולא מתפללים בו, יש להדליק שם בברכה.

(ב) אמנם הכף החיים (שם סי' ק"ס"ה) כתב וז"ל, וה"ה בבית המדרש שמתפללין בו, עכ"ל, ומפורש בדבריו שנקט שהוא דוקא בבית המדרש שמתפללים בו, ולכא' צ"ב כנ"ל, שהרי אם גם לומדים בו וגם מתפללים בו פשיטא דמדליקים, דהרי לא גרע מכל בית כנסת שרק מתפללים בו.

ודעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל (הליכות שלמה חנוכה פי"ז הע' ה', נר חנוכה פי"ז הע' ד') הגר"ש אלישיב זצ"ל (אשרי האיש ח"ג פל"ו סי' מ"ר הגר"ח קניבסקי זצ"ל (תורת המועדים סי' תרע"א ס"ק ל"ג) והגר"נ קרליץ זצ"ל (מים חיים גליון 205) שאין הדליק אלא אם כן מתפללים שם, אבל אם רק לומדים שם אין להדליק.

ודבריהם צריכים ביאור, דלפום ריהטא הם נגד דברי המשנ"ב הנ"ל.

(ג) ומצאתי בספר נר חנוכה (שם) שכתב ליישב בזה, דהנה הפרי מגדים (שם א"א סי' ק"ד) כתב, בבית הכנסת מדליקים בכותל דרום ולא אצל הפתח, אף שהפתח לפעמים בדרום, דלית מזוזה, ואף בית המדרש דאית מזוזה מדליקין בכותל דרום ואין צריך אצל הפתח, עכ"ל.

ואם כן, אפשר לומר שזה כוונת המשנה ברורה [והכף החיים] שלא רק. בבית הכנסת שרק מתפללים בו ופטור ממזוזה מדליקים בכותל דרום, אלא גם בבית מדרש שגם לומדים בו שאנו מחמירים שחייב במזוזה [כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' רפ"ו סעיף י')] שנכון לחוש לדברי המחמירים בזה] גם שם מדליקים בכותל דרום, אך לעולם צריך שיהא מקום שמתפללים בו, וכהוראת רבותינו הנ"ל.

(ד) **עוד יש לדון, בבית הכנסת שלומדים בו ולאחר הלימוד מתפללים תפילת ערבית, מתי ידליקו נרות חנוכה, האם מיד כשמתאספים ללמוד, או קודם תפילת ערבית.**

ומצאתי שנחלקו בזה הפוסקים, דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (סי' תרע"א ס"ק ל"ג) ומו"ר הגר"ח קניבסקי זצ"ל (דולה ומשקה עמ' 268, תורת המועדים שם) שלא ידליקו אלא סמוך לתפילת ערבית, כיון שלא נתקנה הדלקה בבית הכנסת אלא בזמן שמתפללים...

מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל (הליכות שלמה שם הע' ג') הגר"נ קרליץ זצ"ל (חוט שני עמ' שי"ד) והגר"מ שטרנבוך שליט"א (מועדים וזמנים ח"ח ו' פ"ט) שאין צריך להמתין לזמן התפילה, אלא ידליקו בשעה שהציבור מתאסף ללמוד, אך הוסיפו הגרש"ז זצ"ל והגר"מ שליט"א שידקדקו לעשות נרות גדולים שידלקו עד זמן התפילה.

בברכה שנזכה לאור ימי החנוכה, ולהארה האמיתית הפנימית בליבו של כל אחד ואחד.

משה פוליטנסקי

כניתי חיים

ישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו (לז, ג)
יש לפרש דהנה תכלית כל הגליות הפרטי והכללי, הכל הוא רק למען נסות את האדם, ובאמת כל הצרות והתלאות הבאות על האדם הם חסד גמור כי מאתו יתב"ש בעל החסד והרחמים לא תצא הרעות. וידוע מהבעש"ט הק' שבכל דין צריך למצוא איזה חסד המוסתר בו ואז נמתק הדין ונתגלה החסד, ואז נמתק הדין ונתגלה החסד ונעשה מזה הדין גופא רחמים וחסדים גדולים וזה שאמר הכתוב ויהי הוא לשון צער אבל המספר של ויהיו הוא בגמי' א-ל הרומז אל החסד המסתתר בהצער ההוא ובהעלות זאת על לב האדם באמונה שלימה, בזה הצער והמרירות נטמן איזה חסד, אז תיכף נמתק הדין ונהיה קץ לחושך, וזה שכתוב במדרש רבא קץ שם לחושך רצה לומר ע"י מה שכתוב ויהיה מקץ עי"ז גופא קץ שם לחושך והבן. (שומר אמונים)

כי נשני אלוקים את כל עמלי (מא, נא)

כשעושים דבר טוב וכן את עצם היגיעה בעבודת ה' צריך לשכוח ולא להחשיב את עצמו בגלל זה, כי הכל בכוחו יתברך, ולהיפך על הבחירה ההפוכה כתוב כי הפרנו אלוקים בארץ עניי, ר"ל שהחשבון של ארץ עניי שהוא בחינת שפלות עצמו, שהוא צריך להיות בבחינת הפרנו, לזכור תמיד.

(תורת אבות)

יוסף הוא השליט הוא המשביר לכל עם הארץ (בראשית מב, ו). ר"ל הצדיק שרוצה להוסיף על ישראל רב טוב זה הוא השליט על הארץ, לו ניתן הממשלה גם בעולם הזה, משא"כ ברשעים שרוצים להמעט טובות מישראל, ועינם צרה בטובת ישראל יוסר מהם הממשלה.

(קדושת לוי)

אם כנים אתם וכו' (מב, יט) יוסף הצדיק לימד לאחיו איך לבוא לבחי' אמת אם כנים אתם, אם תרצו לבוא לבחי' אמת אחיכם אחד, רמז להיצה"ר שנקרא אחד, וע"ז אמר יאסר בבית משמרם, רצ"ל תאסרו ותקשרו את היצה"ר עם משמרת למשמרת וגדר וסייג, ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם, היינו אז כאשר תאסרו אותו ולא תקלקלו במעשיכם הרעים, אזי תבואו רעבון בתיכם, כי לא יקופח פרנסתכם ויהיה להם פרנסה וכל טוב, ואת אחיכם הקטן תביאו אלי, רצ"ל היצר טוב הנקרא קטן ודל, תביאו ותשעבדו אלי, ויאמנו דבריכם היינו תבואו לבחינת אמת ולא תמותו לעולם הבא, ויעשו כן היינו שמעו לקול מוסרו,

(בארות המים)

וישתו וישכרו עמו וגו' (מג, לד) הנראה לי לרמז בזה גודל מעלת הנהנה מסעודת תלמיד חכם, אשר כל הסמוכים על שולחנו הם זוכים להשפעות קדושה וטהרה, וזהו שאמר הכתוב "וישתו וישכרו עמו" על ידי שהיו סמוכים עמו, זכו לשכר טוב, וישכרו"ו מלשון שכר, וזה היה שכרם גדול הקדושה וטהרה שהיה משפיע להם כנ"ל

(תפארת שלמה)

יוסף ליקט את כל הכסף בשביל ישראל ויאמר וגו' כספכם בא אלי וגו' (בראשית מג, כג). וקשה איך נכתב בתורה דבר שאינו, שהרי לא בא הכסף שלהם אליו. ונראה דהנה ידוע שיוסף ליקט כל הכסף כמש"ה וילקט יוסף את כל הכסף וגו', וכוונתו הי' ללקטם בשביל ישראל כדאי 'בגמ', שלשה אוצרות הן, וכך אמר להם עבד יוסף, כספכם בא אלי, ר"ל הלא כל הכסף הבא אלי מכל העולם, הוא כספכם, הכל בשבילכם, וא"כ ל"ל הכסף שלכם, רק שאמר להם בדרך חכמה, שהם לא יבינו כוונתו. (נועם אלימלך)

אמונת עיתך

זאת חנוכה

הרה"ק מרז'ין זי"ע אמר מה שהצדיקים יכולים לפעול מהשי"ת ברה"ק ויוה"כ יכול כל יהודי לפעול בזאת חנוכה גם אמר: כי מה שמרויחים בשאר ימי החנוכה עדיין אינו מובטח שישאר בידו, אבל מה שמרויחים בזאת חנוכה קשה להאבד ממנו ונשאר אצלו.

(נר ישראל)
בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות כענין ראש השנה, הנה לדעתי עיקר הענין, עיקר הסגולה ביום האחרון, הנקרא בפי כל זאת חנוכה.

(בני יששכר)

עומדים אנו בימי החנוכה המסוגלים מאוד ובפרט בזאת חנוכה כדאיאת בספרים הק' שגמר החתימה טובה הוא בזאת חנוכה, לכן צריכים אנו להזהר ביותר שאת בימים נשגבים אלו, שלא לבטל את הזמן חלילה ולהרבות בתורה ובתפילה ובצדקה.

(מחן רבינו זי"ע ב' ויגד משה)

רץ כצבי

רבי יוסף מאיר מספינקא זצ"ל סיפר לתלמידו, כי בצעירותו, כשהגיע הלילה הראשון של חנוכה לאחר תפילת ערבית, לא הצליח ללכת לביתו בנחת כהרגלו. ואף על פי שלא היה לכבודו לרוץ ברחוב, בכל זאת כל כך היה גדול חשקו להדליק נר חנוכה, עד שרץ במהירות רבה, כדי לזכות לקיים מצווה זו בהקדם...

התאמצות למצווה

האדמו"ר רבי זאב וולף מזיטומיר נתקע פעם בימי החנוכה באמצע הדרך יחד עם כמה חסידים שנסעו עמו. הנסיעה התארכה מעבר לצפוי והם ראו שלא יספיקו להגיע למחוז חפצם הלילה, ויצטרכו ללון אצל אחד הכפרים הסמוכים. הלכו ופנו אל אחד הכפרים לחפש מקום ללון שבו יוכל הרבי להדליק את הנרות. ולשמחתם מצאו כפרי אחד שהסכים להכניסם.

"אולי יש לך חנוכייה עבורי לצורך הדלקת נרות?" שאל הרבי. "אחפש", ענה הכפרי, "אולי במחסן העצים אמצא חנוכייה". חיפש ומצא, והביא לרבי חנוכייה שהייתה מפויחת כולה, דביקה משמן, ומכוסה אבק ולכלוך. לקח הרבי את החנוכייה בשמחה ובהתרגשות, הפשיל את שרווליו, ובעצמו התחיל לנקותה ולצחצחה. חסידים שהיו שם סיפרו, שהרבי ניקה את החנוכייה בכל כוחו ובהתרגשות של קדושה, עד שזיעה רבה ירדה ממנו ופניו האדימו מרוב מאמץ בניקוי החנוכייה והכנתה להדלקה.

זה א-לי ואנוהו

רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב, היה חי בפשטות נפלאה – בבית פשוט וצנוע, עם רהיטים וכלים פשוטים בתכלית. אולם בכל מה שנוגע לתשמישי קדושה ולצורכי מצווה, לא הסתפק הרבי בכלים פשוטים, הוא היה מהדר וטורח להשיג כלים נאים ביותר. הייתה לו חנוכייה יפה מכסף, פמוטים נאים לנרות שבת, כוס גדולה ליין של קידוש, קופסא מיוחדת לבשמים להבדלה וכדומה.

אחד מחסידיו הרבי, שהיה עשיר מאוד, זכה פעם בגורל – בשולחן קטן וגאה, מחוטב היטב, עשוי בטוב טעם ודעת. עז היה חפצו לתת שולחן זה במתנה לרבי, כדי שיפאר את ביתו הדל והפשוט. אולם הצדיק מאן לקבל את המתנה. הלך העשיר אל בנו של הרבי – רבי אליהו, כדי לטכס עמו עצה, כיצד להשפיע על הרב לקבל את השולחן. בא ר' אליהו לפני אביו, והסביר לו שגם שולחן זה נצרך הוא לצורכי מצווה – להעמיד עליו את החנוכייה, ויש בכך משום "זה א-לי ואנוהו" – "התנאה לפניו במצוות".

נתרצה הצדיק לקבל מתנה זו – אבל בתנאי אחד: השולחן הזה לא יעמוד בביתו במשך כל ימות השנה! רק בימי החנוכה יובא השולחן אל בית הרבי, כדי לפאר ולפיות את מצוות הדלקת נרות חנוכה...

לעילוי נשמת

הגה"צ משה ב"ר מרדכי וועבר זצוק"ל
נלבד יב כסלו תשפא

עובדות חיים

והורידו לאיש מנחה (מ"ג - י"א)

מעשה היה כשהרה"ק "בעל התניא" זיע"א היה נתון בבית האסורים. הרשו השלטונות לאחד מחסידיו לספק לו אוכל כשר מבחוץ. פעם אחת מצא החסיד בכלים הריקים שהוחזרו אליו פתק בכתב ידו של הרבי, ועליו המילים "אומרים צדקתך צדק במנחה". הבין החסיד שבשביל להוכיח לשלטונות את צדקתו של רבו יש צורך לתת מנחה.

וישתו וישכרו עמו (מ"ג - ל"ד)

מסופר: על הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א (יומא דהלילא ו' טבת) שהסב פעם עם רב ידוע, הגיש המשמש לשולחן בקבוק יין בשביל לומר "לחיים", רבי יחזקאל ישב תפוס בשרעפיו ולא שתה, ואילו אורחו ברך וטעם מעט מן היין. לפתע הגיע המשמש בבהלה וסיפר, שבטעות הביא יין מחבית שיש עליו פקפוק לכשרותו למהדרין. הצטער הרב האורח מאד על שנכשל וטעם בשוגג מן היין, ופנה לרבי יחזקאל ושאל: הרי הרבי ידע בוודאי ברוח קדשו שהיין לא כשר כראוי ולכן נמנע מלשתות, ואם כן למה לא הזהיר גם אותי שלא אכשל. השיב רבי יחזקאל ואמר: לא ידעתי ברוח הקודש, אלא מצינו שבפסוק נאמר "וישתו וישכרו עמו" ומבאר רש"י שמיום שמכרוהו לא שתו האחים יין, וגם יוסף לא שתה יין, ואותו היום שתו יין. והוקשה לי המשיך הצדיק, ניחא שיוסף הכיר את אחיו ומשום כך שתה מן היין, אולם אחיו שטרם הכירוהו מדוע שינו ממנהגם ושתו? אלא התירוץ הוא: אין זה מנהג שהאחים הקדושים החליטו ללא לשתות יין מיום שמכרוהו את אחיהם, אלא שליבם לא הניח להם לעשות כן, ועתה כאשר הסבו יחד, אף שעדיין לא ידעו שהוא יוסף, לא מנעם לבם מלשתות. כך גם אני. סיים הרה"ק משינאווא לא ידעתי שכשרותו של היין מוטלת בספק, אלא שליבי לא הניח לי לטעום ממנו.

בני יששכר

באחד מימי החנוכה נסע הרה"ק בעל הבני יששכר זי"ע אל רבו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, בדרך הרה"ק לעצמו: מדוע תמיד בהגיע ימי חנוכה מרגיש אני בתוכי קדושה נפלאה, [כידוע, בספרו "בני יששכר" הוא מאריך מאד אודות חג זה] הרי לא יתכן שמזרע החשמונאים אני שהרי אינני כהן! מנין לי, אם כן, אותה הרגשה מיוחדת ונפלאה בחנוכה? משחלפו הרהוריו, החליט ה"בני יששכר" שכאשר יבוא לובלינה אל רבו החוזה הק' ישאלו על כך לדעת מה זה ועל מה זה? ויהי אך נכנס אל הקודש פנימה להיכלו של "החוזה" ובטרם הספיק לפתוח את פיו, הקדימו ה"חוזה" ואמר לו: "דע לך בני, כי מקור מחבתך משבט יששכר הוא, וְאוֹתָהּ הִרְגֵּשָׁה שֶׁל תּוֹסֵפֶת קְדוּשָׁה יִתֵּרָה בִּימֵי הַחֲנוּכָה, נִבְעֶת מִכָּךְ – שִׁשְׁמִשֶׁת בְּתֻקּוֹת הַנֵּס בְּבֵית דִּינָם שֶׁל הַחֲשֻמוֹנָאִים, מִטַּעַם זֶה קָרָא ה"בני יששכר" לספרו בשם הזה!

מאי חנוכה

מסופר שפ"א הגיע להרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע אחד מחסידיו ר' ישראל וולף שמו, והלה היה בעל חולי וסבל הרבה כאבים ומכאובים, כשנכנס אל רבו, פנה אליו הרבי ושאלו: ר' ישראל וולף מה מצב בריאות גופך? והשיבו החסיד: הרופאים אומרים, לו היה עכשיו מזג אויר נאה כבחודש "מאי", היינו, תחילת הקיץ) אזי לפי מצב גופי לעת עתה, היה זה רפואה טובה עבורי. נענה הרבי ואמר: הרי מצינו בחז"ל (שבת כא) "מאי" חנוכה.... והנה זה פלא לאחר אותה שיחה, עוד באותו יום נשתנו סדרי בראשית, ובשיא ימי הכפור של גאלציה, השתנה מזג האויר לכמה ימים טובים ונאים, ויהי הדבר לשיח בפי כל. ומני אז לא ידע יותר ר' ישראל חולי ומכאוב...

מי שאמר לשמן וידליק

הרה"ק בעל החידושי הרי"ם זי"ע איחר פעם משום סיבה שהיא, והדליק נרות חנוכה בשעה מאוחרת בלילה. ושאל אחד מן המקורבים ואמר: רבי, הרי חז"ל אמרו "אין מחמיצין את המצות? השיב לו הרבי בשניות ובצחות לשונו: אבל גם למדנו במשנה "מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק", הרי לנו שבהדלקת הנרות יש אפשרות להחמיץ ולהדליק...

נכלאות חיים

בספה"ק 'קדוש ישראל' להרה"ח ר' נתן אלי' רוט ז"ל מובא סיפור נפלא:

מעשה ביהודי שהיתה לו משרפה לייצור יי"ש, ברם פרנסתו לא היתה ברווח, עקב הפיקוח החמור של השלטונות והמיסים הכבדים. משום כך החתים גויים בעלי מטעי שזיפים, על בקשה, כי רצונם שהיהודי יעבור מיישוב ליישוב עם מכשיריו, וישרוף בביתם את היי"ש, על מנת להקל על עבודתם. בדרך זו חשב היהודי להינצל מהפיקוח.

את החתימות הכנים למעטפה, אליה צרף עוד מעטפה, שבה הכניס סכום הגון (דמי 'לא יחרץ'). את שתי המעטפות מסר לממונה על המשרפות, שישב בעיר הראשית של המחוז. גוי זה היה צורר ישראל, ובפתחו את המעטפה השניה ומצא בה כסף, חרה אפו וחשב שהפעם יצליח להכניס יהודי לבית הסוהר למספר שנים, באשמת מתן שוחד; הוא החל לצעוק על היהודי בקולי קולות,

על שניסה לשחדו, וקרא לפקיד שני - אשר ישב בחדר סמוך - שיהיה עד למתן הדמים. מיד הזמינו את המשטרה והיהודי נאסר.

בני המשפחה בראותם שהיהודי אינו חוזר לביתו, נסעו לעיר ההיא ואז נודע להם על האסון הגדול שפקדם. מיד שלחו לגרויסוורדיין את הבן הגדול, שהיה בגיל קרוב לבר מצוה, שיתחן

בפני מרן הסב"ק בעל 'אהבת ישראל' זי"ע ויבקש ברכתו לישועה קרובה. בהיכנסו, פרץ הנער בבכי מר וסיפר מה שארע לאביו.

הס"ק הרגיעו, ביקש לתת לו ספר בראשית ופתח בפרשת מקץ. לשאלת מרן זי"ע אם יודע לפרש פסוק חומש, השיב - כן. קרא רבינו בפניו את הפסוקים המספרים על שחרור יוסף מבית האסורים וביקש שהנער יפרש אותם. בסיימו, אמר לו רבינו: 'שוב לביתך, אביך ישוחרר'.

כעבור מספר ימים התקיים המשפט. והנה צץ רעיון במוחו של היהודי, לטעון שאת המעטפה עם הכסף החזיק בכיסו למען צרכיו הפרטיים ורק בטעות מסרה בצרף המעטפה עם החתימות. השופט שאל את העד אם ראה במו עיניו, שהיהודי רצה לשחד את הממונה ועל זה השיב הלז בשלילה. אי לכך זיכה השופט את היהודי מכל אשמה...

מרכז "אמונת חיים" קראלי

נציב השבוע

ידידינו עוז איש חי ורב פעלים העומד לימינינו
לז"נ

הרה"צ מרדכי ישכר בער זצ"ל

בהרה"צ אברהם אבא זצ"ל מפיטסבורג

תלמיד חבר של מרן רבינו זצ"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

קול קראלי

074-7962278 אידיש

03-7236730 עברית

שמעו ותחי נפשכם

כספי חיים

ממרן רבינו הגה"ק זי"ע"א

האם בעין שישה בנר חנוכה חצי שעה שלימות

... והנה חזינו לשון הרמב"ם שכתב בזה"ל: מי שאכל בשר בתחילה וכו' לא יאכל אחריו חלב עד שישה ביניהם כדי שיעור סעודה אחת והוא כמו שש שעות, מפני הבשר של בין השיניים שאינו סר בקינוח עכ"ל, הרי שכתב "כמו שש שעות" ואפשר לדייק דדי בכמו שש שעות ולא צריך בדווקא שש שעות שלימות, וגם מלשון הרשב"א יש לדייק כן שכתב בתורת הבית בלשון הזה "ממתין כשש שעות" ולא שש שעות אלא "כשש שעות".

אבל לשון השולחן ערוך (בסימן פ"ט) נראה ששינה לשון הרמב"ם שכתב: אכל בשר של חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישה "שש שעות" ולא כתב כלשון הרמב"ם כשש שעות, ומוכח מדבריו דבעין שש שעות בדוקא.

ואם נדקדק היטב בלשון הרמב"ם ובשו"ע נראה דבר פלא דהנה בהלכות חנוכה כתב הרמב"ם (פרק ד' הלכה ד') "אין מדליקין נרות חנוכה קודם שתשקע החמה אלא עם שקיעתה וכו' וכמה הוא זמן זה כמו חצי שעה או יותר עכ"ל.

והנה השולחן-ערוך בהלכות חנוכה (סימן תרע"ב) כתב בסעיף ב' "שכח או היזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה, מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק שהוא כמו חצי שעה שאז העם עוברים ושבים ואיכא פרסומי ניסא וכו', עכ"ל והנה כאן לא שינה השולחן ערוך מלשון הרמב"ם וכתב כמו חצי שעה, ובשו"ע יו"ד שינה מלשון הרמב"ם וכתב ישה שש שעות ולא כשש שעות שזה לשון הרמב"ם, ונראה לכאורה ששינה בכוונה לומר שצריך בדווקא שש שעות שלימות ולא די בקרוב לשש שעות.

ולכאורה אם נאמר שמלשון הרמב"ם נראה שלא בעין שש שעות בדוקא מדקאמר כמו שש שעות אם כן גם בהלכות חנוכה הכוונה כמו כאן שלא בעין דוקא חצי שעה שלימות כיון שכל הרמב"ם לשון "כמו חצי שעה" וגם השולחן ערוך יסבור כן שדי בקירוב לחצי שעה כמו בנר חנוכה ודו"ק.

(מכת")

צחית חיים

בדרך צחות כתבו המפרשים לתרץ את קושיית הבית יוסף הידוע: על פי דברי התוס' בסוגיא דחנוכה (שבת כא, ב) דמקשין כיצד הדליקו בשמן שמצאו בפך החתום בחותמו של כהן גדול, הלא גזרו על העכו"ם להיות כזבים לכל דבריהם, וזב מטמא בהיסט, ואם כן אף שהיה הפך חתום - הלא היה להם לחשוש שנטמא בהיסט. ויש לומר דהא גופא היה הנס מה שנעלם אז מחכמי התורה לפי שעה דין זה, ולא עלה על לב אחד מהם להקשות קושיית התוס', והדליקו את השמן שבפך בלא עוררין...

הוסיף על כך הרה"ק רבי בן ציון מבאבוב זי"ע בספר "קדושת ציון": לפי זה יש לבאר מהות ההודאה "וזדים ביד עוסקי תורתך", דהנה אמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"ד משנה יג): הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זדון, והיינו שהתנא מזהיר שלא לשכוח את התורה כי דבר זה נחשב ל"זדון".

(מרן רבינו שליט"א - שפת הים)

בית הוראה "זכרון משה" קראלי

הרב גמליאל 052-7128536 הרב מאיר 053-3187226

האם מותר לנהוג כשיטת בית שמאי להיות פוחת והולך

להדליק בכל לילה שתי חנוכיות, אחת כשיטת ב"ש, ואחת כשיטת ב"ה, והביא שם מכתבים של כמה ת"ח שהשיבו לו בענין זה, והעלו בזה סברות לכאן ולכאן יעו"ש.

ובספר אשכול יוסף על המועדים להגרי"ח סימן טוב שליט"א (חנוכה) כתב לפשוט שאלה זו ממשי"כ בשיבולי הלקט (עניני חנוכה סימן קפ"ו) שדן גבי מי ששכח ולא הדליק נר חנוכה באחת מלילות חנוכה, שכתב, שאין לו תשלומים בלילה אחר, והוסיף: וכן מצאתי שנשאל בזהרבינו יצחק זצ"ל, והשיב שכיון שלא הדליקה בלילה, שוב אינה מדליקה, דעבר יומו, ודחוי הוא, ועוד דהלכה כבית הלל, ואם ידליק בשאר לילות יותר נרות, יאמרו הרואים שעובר הוא על דברי חכמים. ע"כ. כלומר שיאמרו העוברים ושבים שהמדליק עובר על דברי חכמים שהלכה כבית הלל, והוא נוהג כבית שמאי, ושמטעם זה לחוד ראוי שלא להשלים מה ששכח.

ומבואר מזה שהשבולי הלקט ורבינו יצחק סוברים שאסור לעשות כדברי בית שמאי, גם לענין הידור של נרות חנוכה, ואשר על כן נראה שגם לא יצווה לבני ביתו שידליקו כבית שמאי, אלא ידליקו כולם כבית הלל, ולא יכנסו לאיזה חשש של עובר על דברי חכמים.

ועיין עוד שם באשכול יוסף שהביא ששה יישובים לבית שמאי שבכל יום פוחת והולך, דאטו אין להם את הסברא של מעלין בקודש.

האך נהג אותו תלמיד כשיטת בית שמאי

והנה בעיקר הקושיא על הסוגיא הנ"ל 'אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שני זקנים היו בצידין אחד עשה כב"ש, ואחד עשה כדברי ב"ה, וכו'. דהאך עשה אותו זקן כבית שמאי, והרי לעולם הלכה כבית הלל (עירובין ו:), ובית שמאי במקום בית הלל אינו משנה (ברכות לו:), ואם נימא דאותו זקן מתלמידי בית שמאי היה, אם כן למה לא הוכיח הגמ' ביבמות (יד.) מכאן לענין מה דפליגי שם אם עשו בית שמאי כדבריהם.

רבי במשנה, ועל כן הנך ב' זקנים עשה כל אחד כרצונו.

ובספר קהלות יעקב (בסוף מסכת שבת) כתב לסייע סברת הבה"ל דליכא הכא איסורא לעשות כב"ש, מהא דביומא (נ"ט ע"א) מצינו שכל אחד עשה אחרת, ונתן טעם לדבריו, וה"נ י"ל דב' הזקנים בצידין לא פליגי אהדדי, רק שכל אחד אתי לאשמעינן שיש טעם הגון לעשות כמו שהוא עשה, וממילא דעביד כמר עביד כהוגן, ודעביד כמר נמי. ורבה בר בר חנה קמ"ל "שכן הלכה שאפשר לעשות כמר וכמר, ואין בזה כלל דהלכה כב"ה כמו שצייד הבה"ל".

וכן הוא דעת הגרש"ז אויערבך בשו"ת מנחת שלמה תניינא (ח"ב סימן נ"ח אות ב').

ובספר שפע חיים (ח"ד עמוד ת"ה, ובח"ה עמוד רכ"ה-ו') כתב דבהך הלכתא נקבע לדינא נמי כב"ש, להורות דמאן דעביד כב"ש, עביד, כי בחנוכה בטלה המחלוקת, ואם אחד עושה כדעת ב"ש, גם ברוך יהיה. ומאידך בח"ה (עמ' קי"ד) כתב דהרי"ף הזכיר להך עובדא דב' הזקנים, להורות שלא כל הרוצה ליטול את השם יטול, אלא רק ב' זקנים אלה שהיו מפורסמים בחסידות, היו רשאים לעשות כן, אך אין כוונתו על כך שהם עשו גם כב"ש, אלא על עצם המציאות שהם עשו כמהדרין מן המהדרין, וכמו שסיים שאילו לא היתה ההלכה נפסקת כן בשו"ע, לא היה שום אדם רשאי לנהוג כן, והיינו בין כב"ש ובין כב"ה.

ואולם בשו"ת משנת יוסף (ח"ו סימן קכ"ו) כתב דבימינו בודאי אין לעשות כב"ש, שכבר קיבלו על עצמם כל ישראל כב"ה, אם מישהו ישנה, יעבור על אל תטוש תורת אמת.

האם מומלץ להדליק גם כשיטת בית שמאי

ויד"ב הגרי"ח אביחצירא שליט"א בספרו מרי"ח ניוחו (ויגש תשע"ג) עלה ונסתפק עפ"י שיטת הריטב"א וסייעתו הנ"ל, האם ראוי ונכון לכל ירא שמים

כתב המשנ"ב בסימן תרע"א בבה"ל (בד"ה וי"א) בשם הביאור הגר"א (ס"ק ד') שעמד בדברי הרי"ף מדוע הזכיר הא דאיתא בשבת (כ"א ע"ב) אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זקנים היו בצידין, אחד עשה כבית שמאי, ואחד עשה כדברי בית הלל, זה נותן טעם לדבריו - כנגד פרי החג, וזה נותן טעם לדבריו - דמעלין בקדש ואין מורידין.

והוסיף על זה המשנ"ב דלולי דבריו אפשר לומר עוד דדעת הרי"ף דזה לא נכנס בכלל מה דקי"ל בעלמא דהלכה כב"ה בדינא, אחרי דאינם מחולקים בענין הלכה, אלא בענין הידור בעלמא, ולזה הביא מה שאמר ר' יוחנן על שני זקנים, ומשמע לכאורה דהיו בימיו שכבר נפסק בעלמא דהלכה כב"ה, ואפ"ה זקן אחד עשה כב"ש. אכן מדלא הוזכר דין זה בשום פוסק, אין לצרף דין זה להלכה כלל, ולא כתבתי רק לעורר לב המעיינים (עכ"ל).

והנה כבר העירו על המשנ"ב שכבר הקדימו הריטב"א בסוגיית הגמרא בשבת (כ"א ע"ב) וז"ל: אחד עשה כדברי ב"ש. ואפי' למ"ד שהעושה כדברי ב"ש לא עשה כלום, או חייב מיתה, כדאיתא בפרק קמא דברכות (י"א ע"א), שאני הכא שאין מחלוקתם אלא להידור מצוה בעלמא (עכ"ל).

וכ"כ בחידושי מהרצ"א מדינוב זצ"ל בעל הבני יששכר (חנוכה עמ' קלד), דרבי יוחנן אתא לאשמעינן דמאן דעביד כב"ש, לא מיקרי עברין, הגם שאמרו (ברכות ד' ע"ב) לר' טרפון כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה, דשאני הכא דהנך ב' זקנים פליגי בהא פלוגתא באנפי נפשיהו כו', ומשום הכי הביא הרי"ף הך מעשה בהלכותיו, להורות דמאן דעביד בהא כב"ש, לא מיקרי עברין, כל זה אני כותב בדרך אפשר, לא להלכה ולא למעשה.

וכן העלה בעל שו"ת בית היוצר מחוסט בספרו יוצר אור (דף קל"ט ע"א) דנמי כתב שבדין זה השאירו את הפתח לכל אחד לנהוג כרצונו, ולא נפסקה ההלכה לגמרי כב"ה, דמהאי טעמא לא שנאה

ביום ראשון, האם עדיף שיעשה כב"ש וידליק ח' נרות, ויקיים מצות מהדרין מן המהדרין לשיטת ב"ש, עכ"פ, משא"כ אם ידליק נר א' לא יוכל להדר כלל.

ואין לומר דהא אסור לעשות כבית שמאי, דהא חזינן בגמרא שני זקנים היו בצידון, אחד עשה כב"ש, וכתב הריטב"א דאפילו למ"ד שהעושה כב"ש לא עשה כלום, או חייב מיתה (ברכות י"א ע"א), שאני הכא שאין מחלוקתם אלא להידור מצוה בעלמא ע"כ, וכ"כ המ"ב בביאה"ל (סימן תרע"א ס"ב ד"ה וי"א), וא"כ שפיר דמי לעשות כב"ש, וא"כ י"ל דעדיף לעשות כב"ש.

והנה בשפתי צדיק (אות מ"ב) כתב דמאריכות לשון הגמרא משמע שאם אין אפשרות לעשות כב"ה, שאין לו רק יום ראשון, כגון ההולך בשיירא, ויודע שלא יוכל להדליק רק יום אחד, או למשל שהמומחין אומרים שלא יחיה יותר מיום ראשון ידליק ח', כי טעם זה יכול לקיים, ואני מסופק אם למחר יחיה, אם ידליק ז' שיעשה הכל כדברי כב"ש, או יחזור לעשות כדברי כב"ה, ונראה שידליק כל יום ח', ויקיים עכ"פ ואין מורידין.

ובהערות הגאון מווערשוב זצ"ל כתב להעיר ע"ד דהא קי"ל עשה כב"ש לא יצא, ועיין בשוועה"ר (סימן תע"ג ס"ו), ואולי י"ל דתלוי בטעמים דלטעמא כנגד ימים היוצאים, ע"כ גם כה"ג אינו יוצא אם מדליק, כיון דלב"ה כך היה התקנה שידליק, אבל לטעם משום מעלין בקודש, י"ל דזה דוקא רק כשידליק למחר ג"כ, בזה ס"ל לב"ה דידליק א', דאם לא כן יהיה הורדה, אבל כהאי גוונא דאי אפשר לו להדליק רק יום א', מודה ב"ה דמדליק ח' (עכ"ד).

אבל לפי הנ"ל מהריטב"א דבהידור מצוה שרי לעשות כבית שמאי אתי שפיר מה שכתב השפתי צדיק.

ההכרח לומר דס"ל דלב' הטעמים יש ענין נגד ימים היוצאים, רק פליגי דלטעם הראשון כל המחלוקת של ב"ש וב"ה הוא רק בימים היוצאים והנכנסין, דכל אחד ס"ל דכך היתה התקנה של ההידור, ואיך מ"ד ס"ל דלא פליגי כלל אם נגד ימים היוצאים והנכנסים, דכו"ע מודי דאפשר לעשות כך או כך, רק ב"ש ס"ל דתיקנו כנגד הנכנסים, משום פרי החג, וב"ה ס"ל דתיקנו כנגד היוצאים, משום דמעלין בקודש, ולהתוס' יהיה נ"מ לדינא בין ב' הטעמים אם ביום החמישי אין לו כי אם ד' נרות, להטעם הא' לא ידליק לב"ה, כי אם נר אחד, דבארבע ליכא הידור כלל, אבל לטעם הב' דגם ב"ה מודי דהיו יכולין לעשות נגד ימים הנכנסין, ורק משום מעלין בקודש קבעו נגד היוצאים, א"כ כשאין לו רק ארבע, ידליק ד', ויהיה ההידור כנגד ימים הנכנסין. (עכת"ד).

וכדברים האלה כתב בחידושי מהרצ"א חנוכה (לבעל הבני יששכר מאמר ב' אות ז') בהמשך לדבריו הנ"ל (אות שנ"ח) בטעם הרי"ף שהעתיק שיטת ב"ש, וז"ל: "ונראה דאעפ"כ נ"מ להלכה גם לדידן דפסקין כב"ה, דאם אין לו שמן בליל ה', רק על ארבעה נרות, היה לנו לחוש שלא להדליק רק נר אחד, דאם ידליק ארבעה יעשה כב"ש, אבל להיות דמאן דעביד בהא כב"ש, לא מיקרי עברין, שפיר ידליק מן הנמצא תחת ידו, נראה לי". (עכת"ד).

וראה בספרי פרדס יוסף החדש על חנוכה (אות שפ"ב) ששם הבאתי כעין יסוד זה מדברי המהרש"ק בחכמת שלמה.

מי שיודע בודאי שלא יוכל לקיים הדלקת נ"ח רק ביום ראשון

כתב הגר"י שוורץ שליט"א בספרו מועדי ישראל על חנוכה שיש לעיין מי שיודע בודאי שלא יוכל לקיים הדלקת נ"ח רק

ראיתי בספר שואל כענין שציין להרבה אחרונים שדנו בזה, ה"ה: ריטב"א, של"ה בתורה שבכתב פ' וישב-חנוכה (עמ' כט), שו"ת מקום שמואל (ר"ש) אשכנזי מאלטונא) בשער התירוצים, הגהות יעב"ץ, יד נאמן (רח"א מיראנדה), חתם סופר, שו"ת כנסת יחזקאל (ר"י קצנלנבוגן) סי' יז, שו"ת שערי דעה (רח"ל ליטווין) ח"ב סי' ז, זרעו של אברהם (ר"א חג"אג'), ביאור הלכה במשנה ברורה סי' תרעא ד"ה וי"א, גבעת פינחס (ר"פ ביליצר) לחנוכה, שו"ת תירוש ויצהר (רצ"י מיכלזון) סי' ג, כלי חמדה (רמ"ד פלוצקי) סו"פ וישב, זכרון ישכר (רבי"י לוינטל) בקו' זכרון יעקב אות יז, טוב עין (רא"מ הורוביץ) לירושלמי יבמות פ"א ה"ו (עמ' ד) ובתוכן הענינים בריש הספר אות א, דובר ישרים (רח"ד זילבר מרגליות) פ' מקץ, גילוי הש"ס (ר"י ענגיל) יבמות יד א, שו"ת חסדי אבות (ר"י טרונק) שבסו"ס יבין דעת סי' יז אות יז, בעל שפע חיים בירחון ישראל סבא גליון עו עמ' סז, קנין תורה בשמעתתא (רא"ד הורוביץ) לחנוכה סי' ו, "משיב בענין" (עמודים תע"ד-תע"ה).

האם באופנים מסויימים הלכה כב"ש

יש לציין דבספר בית הלוי כתב לחדש דמודו ב"ה לב"ש באופן שלא שייך טעמים, ומכאן זה רצה לחדש דבאופן שאין לו ביום הו', ו' נרות, ידליק כב"ש ג' נרות, דמביא דעת הרמב"ם דמהדרין מן המהדרין קאי על המהדרין דהיינו דכל אחד מבני הבית מוסיף והולך, ובתוס' הקשו על פירוש זה דא"כ לא יהיה הכירא דימים היוצאים והנכנסים, ע"כ כתב דמוסיף והולך הוא רק אנר איש וביתו, וכתב הגר"א לתרץ דעת הרמב"ם דס"ל דעיקר הטעם הוא משום מעלין בקודש, וראיה ממעשה דב' זקנים, ע"כ, ולפ"ז יש נ"מ בין ב' הטעמים, ולהתוס'

לזכר עולם יהיה צדיק
מאור עינינו גאון עוזינו עטרת ראשינו
רביה"ק יצחק צבי משה זצוק"ל
בעל יוגד משה ושלחן משה
ברא כרעא דאבוהו
רבינו הגה"צ רבי אביגדור מוזס זצוק"ל
מקראלי
זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן
עלה בסעודה השמימה
ד שבת ה'תשע"ט
ת.נ.צ.ב.ה

מאות כבר נושעו! ומה איתך?
רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו'
תרמו! וקחו חלק בהפצת המעיינות של
מרכז "אמונת חיים" קראלי
כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליון
רח' הרב אבוחצירא 12 אשדוד
טל. 055-6798152
באימייל: 8659931@gmail.com

סעודת הילולא רבתי
תתקיים אי"ה ביום שלישי יוגש בשעה 8.00
אחר מכן תצא תחבורה לציון הק'
בבית החיים סגולה פתח תקוה

מרכז התורה והחסידות התאחדות תלמידי וחסידי

קראלי

מיסודו וע"ש רבותינו הק' זי"ע • בנשיאות מרן רבינו שליט"א

עולו ואתכנשו להילולא דעדיקא

ביומא דהילולא רבא של האי רעיא מהימנא
קדישא שר התורה והחסידות גאון ישראל וקדושו
עמוד ההוראה המנורה הטהורה פועל הישועות

כ"ק מרן אדמו"ר זצוקלה"ה

רבינו הק' הגה"צ ר' יצחק צבי משה בן רבינו אביגדור מוזס זי"ע

החל ביום רביעי ויגש ד' טבת ה'תשפ"ו

יתקיים אי"ה עליה המונית ותפילות רבים

בציונו הק' בחלקת הרבנים ליד ספינקא בבית העלמין סגולה פ"ת

מעמד הישועות

בראשות כ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א

תתקיים ביום ג' כחצות הלילה

אחר סעודת ההילולא המרכזית בבני ברק

סעדנו ואוושעה: ביומא דהילולא יתקיימו סעודות הילולא מעמדי
לחיים בבתי המדרש וריכוזי היהדות הנאמנה בכל אתר ואתר

רחמנא אידכר לן בזכותא דמשה רעיא מהימנא